

תענית ו. (שורה 4) עד ז. (שורה 2)

ביאורים

ביעור שביעית: אסור לאכול פירות שביעית אלא כל זמן שהם מצויים גם בשדה, אבל בזמן שכלה מין מסויים מן השדה - חייבים לבער מה שנמצא מאותו המין בבית. במהות הביעור נחלקו הראשונים: לדעת הרמב"ם, כשמגיע זמן הביעור, בעל הפירות מחלק מזון ג' סעודות לכל אחד ואחד, ואת הנתר הוא מאבד מן העולם. לדעת הראב"ד, הביעור מתקיים בשני שלבים: בתחילה, כשכלו הפירות בעיר ובתחומיה, מובאים הפירות לבית הדין המחלק או מפקיר את הפירות; כשכלו הפירות מכל הארץ, חייבים לבערם ולאבדם מן העולם. לדעת הר"ש, הרמב"ן וראשונים נוספים, הביעור הוא רק הפקרת הפירות, ובדעה זו החזיקו האחרונים הלכה למעשה.

מלקוש

משמעות המילה

1. שמל קשיותן של ישראל (שגורם להם לחזור בתשובה כשאינו יורד).
2. שממלא ומשלים תבואה בקשיה.
3. שיורד על המלילות והקשין.

זמנו

ניסן ('בעיתו').

היורה

משמעות המילה

1. שמורה לבריות להתכונן לחורף.
2. שמורה ומשקה את הארץ.
3. שיורד בנחת ולא בזעף.

זמנו

ר"מ ושתי ברייתות: חשון.
 חכמים: כסלו.

חכמים הם ר' יוסי שבברייתא.

זמני 3 הרביעות הראשונות

ר"מ: ג' חשון, ז' חשון, י"ז חשון.
 ר' יהודה: ז' חשון, י"ז חשון, כ"ג חשון.
 ר' יוסי: י"ז חשון, כ"ג חשון, א' כסליו.

רב חסדא: הלכה כר' יוסי.

לפי אמימר הפסק של ר"ח היה על עניין אחר (המשנה ג): מתחילים לשאול גשמים מז' חשון כרבן גמליאל ולא מג' חשון כדעת ת"ק.

זמן הרביעה הראשונה:

מתחילים לבקש - 'ותן טל ומטר לברכה'.

זמן הרביעה השניה:

- א. מי שתלה נדרו בגשמים - אסור עד רביעה שניה.
- ב. מאז - מותר כל אדם במתנות עניים של זיתים.
- ג. עד אז - מותר לעוברי דרכים לקצר דרכן דרך השדות.
- ד. מאז - מותר להנות הנאה של איבוד מתבן וקש של שביעית. (מזמן זה כלה התבן שבשדה לחיות)

זמן הרביעה השלישית:

אז מתחילין היחידים להתענות אם לא ירדו עד אז גשמים.

ובלקט שכחה ופאה:

משילכו הנמושות (זקנים) / עני שמוליך את בנו אחריו.
 ובפרט ועוללות:
 משילכו עניים בכרם ויבואו.

צום והודאה על גשם

שיעור רביעה ראשונה ושניה (שבעקבותיו אין צורך להתענות):
 ראשונה – כדי שתדד בקרקע טפח.
 שניה – שניתן לעשות מהאדמה מגופה לחבית ללא תוספת מים.

מאימתי מברכין על הגשמים שירדו?
 משיעלו בועות מחמת המטר על השלוליות.

נוסח הברכה

מודים אנחנו לך ה' אלקינו על כל טפה וטפה שהורדת לנו. אילו פיננו מלא שירה כיס... ברוך אל ההודאות ורוב ההודאות.

משמעות ירידת הגשמים

- אם ירדו גשמים קודם ק"ש (שמוזכר בה "ועצר את השמים"):
 אף אם לא ירדו אח"כ גשמים, אין בזה משום הקללה של "ועצר".
- טוב לשנה שיירדו גשמים בטבת [אם לא ירדו קודם לכן].
- אם ירדו גשמים רק על מקצת מהמדינה: אין בזה משום "ועצר".
 (ובני אותו מקום שירדו גשמים יוכלו למכור לאחרים)

מדובר בק"ש של ערבית,

אך אם ירדו לפני ק"ש של שחרית ואח"כ פסקו:
 יש בזה משום "ועצר" אם השמים לא מעוננים, כי גשמים
 אלו לא משמעותיים.

אך אם ירדו מספיק גשמים לפני טבת:

עדיף שלא יירדו גשמים בטבת - כי כך יוכלו התלמידים
 ללכת ללמוד תורה, וגם השידפון לא יאחז בתבואה.

ואם ירדו גשמים יותר מדי באותו מקום – זוהי קללה.